

Stockholm den 13 januari 2021

R-2020/1981

Till Finansdepartementet

Fi2020/04059

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 8 oktober 2020 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet Enklare skatteregler för enskilda näringsidkare (SOU 2020:50).

Enligt utredningens direktiv är syftet med översynen av det berörda regelverket att göra det mindre komplicerat att starta och driva enskild näringsverksamhet och samtidigt underlätta för den skattskyldige att göra rätt och undvika oavsiktliga fel. Därvidlag ska såväl dagens konventionella beskattning kraftigt förenklas och ett förslag till schablonmässig beskattning föreslås; även detta i syfte att kraftigt förenkla beskattningen och regelverket.

Bakgrund

Den nu gällande lagstiftningen rörande beskattning av enskilda näringsidkare föregicks under 1990-talet av flera års mycket omfattande reformarbete, varvid det övergripande målet för reformarbetet var att åstadkomma en samhällsekonomiskt effektiv beskattning samtidigt som fördelningspolitiska mål uppfylldes. Bland annat skulle arbete och sparande ges en bättre skattemässig behandling, medan villkoren för lånebaserad konsumtion och förmögenhetsuppbyggnad skulle försämrats. En likvärdig behandling av arbetsinkomster och inkomster av kapital skulle komma till stånd. En annan målsättning var även att förbättra den fördelningspolitiska träffsäkerheten i beskattningen (prop. 1989/90:110 s. 292 ff.).

RINK-utredningen formulerade målsättningen om likformighet så att skattens andel av real kapitalavkastning ska vara likvärdig med skatteuttaget för arbetsinkomster i form av inkomstskatt och skattedelen av sociala avgifter. Även departementschefen ansåg att en likformig behandling av de två slagen av inkomster borde ses utifrån det perspektivet (a.a. s. 296). För företag infördes en nettovinstbeskattning, varvid hänsyn till förändringar i t.ex. inflationen skulle ske genom reserveringar (a.a. s. 514 f.). Vidare lyftes fram att enskilda företagens beskattning är en besvärlig balansgång mellan å ena sidan beskattningen av arbete och kapitalbeskattning avseende skälig avkastning.

Sammanfattning

Advokatsamfundet, som i nu aktuella delar även hänvisar till tidigare lämnade synpunkter i fråga om lagstiftningsförslag om förenklade skatteregler för enskilda näringsidkare,¹ välkomnar intentionen att revidera och förenkla skattereglerna för enskilda näringsidkare. Utredningens förslag innehåller flera positiva förändringar, såsom ökad tydlighet och ett modernare och mer tillgängligt språk.

Advokatsamfundet anser att utredningens huvudförslag i flera avseenden är förbättringar jämfört med gällande rätt och Advokatsamfundet har i dessa delar ingen erinran mot betänkandets förslag. Advokatsamfundet har dock invändningar mot vissa delar av betänkandets förslag.

Advokatsamfundet avstyrker betänkandets förslag i följande delar.

- Förslaget i avsnitt 5.6 om ordningen för resultatberäkning och företagssparande uppdrag.
- Förslaget i avsnitt 5.7.2 om tillgångar och skulder i enskild näring i dess nuvarande utformning och i avvaktan på fortsatt utredning och konsekvensanalyser.
- Förslaget i avsnitt 5.7.5 om sparade räntefördelningsbelopp i kapitalunderlag.
- Förslaget i avsnitt 5.7.6 om övergångspost och särskild post.
- Förslaget till ett alternativt företagspaket (kap. 6), eftersom det inte bedöms medföra några egentliga förenklingar av regelverket.

Advokatsamfundet har även i övrigt följande synpunkter.

Synpunkter

Slopad negativ räntefördelning (5.3)

Advokatsamfundet konstaterar att det i betänkandet framgår att statistiken och den tidigare Skatteförenklingsutredningen visar att bestämmelserna om negativ räntefördelning dels tillämpas i väldigt liten omfattning, dels att träffsäkerheten är undermålig. Efter jämförelse mellan intentionerna i prop. 1993/94:50 s. 219 (och kanske främst exemplet s. 229) finns anledning till följande reflektioner.

Den omständigheten att negativ räntefördelning tillämpas i liten omfattning i dag kan, utöver vad som angetts i betänkandet, även bero på att regelverket är effektivt och uppfyller sitt syfte, nämligen att uppfylla en neutralitetstanke mellan aktiebolag och enskild firma.

¹ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 12 februari 2015 över Skatteförenklingsutredningens betänkande Förenklade skatteregler för enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag (SOU 2014:68).

Den omständigheten att exempelvis en lånefinansierad investering i en näringsfastighet kan medföra att negativ räntefördelning måste göras, förefaller vara en oönskad effekt som direkt motverkar regelns syfte. Den önskade effekten är i stället att motverka att privata investeringar görs med företagets medel.

Att slopa regeln om negativ räntefördelning bör mot ovan angivna bakgrund utgöra en kursändring i förhållande till nuvarande regler. Då emellertid träffsäkerheten i regelverket uppvisat brister, har Advokatsamfundet ingen erinran mot att regeln avskaffas.

Överföring av periodiseringsfond vid ombildning (5.5.1)

Advokatsamfundet tillstyrker att samma möjligheter till överföring av fonderingar införs som gäller i dagens lagstiftning, dvs. att även årets resultat får överföras vid ombildning.

Den omständigheten att årets resultat får överföras vid ombildning ligger i linje med den ambition som angetts ovan och närmar sig även de förtydliganden som angetts i prop. 1993/94:50 (s. 165 ff., 219 och 226 ff.).

Ordningen för resultatberäkning och företagssparande (avsnitt 5.6)

Advokatsamfundet delar skatteexperternas uppfattning om de föreslagna reglerna och får härtill anföra följande.

De föreslagna reglerna baseras på antagandet att de enskilda näringsidkarna kommer att öka räntefördelningen för att uppnå en mer gynnsam beskattning. Regelverket, såvitt gäller räntefördelningen, är emellertid fortfarande omständligt. Förslaget medför således ett fortsatt krångligt förfarande för den enskilde och med en risk för en högre total beskattning, där enskilda näringsidkare kan tvingas att göra investeringar med medel som beskattats för privat konsumtion. I förlängningen riskerar skattereglerna därför att styra enskilda näringsidkares affärsmässiga överväganden.

Vidare bygger räntefördelningen på att en del av avkastning på eget kapital ska kapitalbeskattas med en skattesats om 30 procent. Utredarens synsätt att betrakta avkastning på eget kapital som utdelning, strider mot flera grundläggande principer – inte minst den omständigheten att beskattningen uppgår till 30 procent (dvs. skatt på ränta) och inte 25 procent som gäller för utdelning på andelar i onoterade bolag. Härtill överensstämmer synsättet inte med vad som angetts i anslutning till att bestämmelserna infördes.

Som tydligt framgår av Figur 7.1 (s. 202 i betänkandet) medför dagens regler att den successivt uppbyggda periodiseringsfonden också får avvecklas successivt. Med utredningens förslag till nya regler följer att den successivt uppbyggda periodiseringsfonden måste återbetalas i princip omgående. Förslaget medför därmed en orimlig ekonomisk belastning på egenföretagaren.

Redan med dagens regler medför avveckling av enskild verksamhet en betydande ekonomisk belastning på företagaren. Det är rimligt att en fondering som byggs upp successivt under flera år, även får avvecklas successivt under flera år. Den möjlighet som står till buds i dag är att skatta fram fonderingar successivt. Det framskymtar i media från tid till annan vilka ekonomiska umbäranden det innebär för den enskilda företagaren att t.ex. avveckla sin enskilda firma i anslutning till sin pensionering eller då omsättningen av andra skäl kraftigt minskar på ett sätt som föranleder en avveckling.

Tillgångar och skulder i enskild näringsverksamhet (avsnitt 5.7.2)

Syftet med att det finns två möjliga redovisningsmetoder för enskilda näringsidkare är att de enkla och småskaliga verksamheterna ska kunna redovisa ett beskattningsunderlag utan att behöva göra en årsredovisning och därmed strikt koppla tillgångar och hanteringen av dessa till god redovisningssed. Om den lilla småföretagaren önskar, står det denne fritt att ändå göra årsbokslut.

Advokatsamfundet delar skatteexperternas uppfattning att en tillräcklig konsekvensanalys inte har gjorts i aktuellt avseende. Det noteras också att den av utredningen föreslagna förenklade modellen utgör ett i vissa delar schabloniserat framräknat beskattningsunderlag som inte nödvändigtvis gynnar en individuell enskild näringsidkare.

Sparat räntefördelningsbelopp i kapitalunderlag (avsnitt 5.7.5)

Flera experter i utredningen pekar på att förslaget skulle medföra en dramatisk försämring för enskilda näringsidkare. Härtill torde föreslagen åtgärd inte utgöra någon betydande förenkling av regelverket.

Övergångspost och särskild post (avsnitt 5.7.6)

Utredningens förslag bygger på ett matematiskt antagande baserat på ett statistiskt underlag som är mer än 10 år gammalt. Även om övergångsregler inte bör leva vidare för evigt, är det ändå rimligt att de finns kvar så länge de har relevans.

Om slopandet av negativ räntefördelning får den effekt som utredningen själv anger, lär övergångsbestämmelsens relevans avklinga efter hand, varpå en ny utredning kan göras om dess kvarstående effekt och relevans.

Genom den stora påverkan förslaget kan få på kapitalunderlaget, kan förslaget i strikt mening inte anses utgöra någon förenkling, utan snarare en skattehöjning. Förslaget står enligt Advokatsamfundet därför inte heller i överensstämmelse med de direktiv som utredningen haft att följa.

Alternativa förslagspaketet

Den nu gällande lagstiftningen rörande beskattning av enskilda näringsidkare, föregicks under 1990-talet av flera års mycket omfattande reformarbete, varvid det övergripande målet för reformarbetet var att åstadkomma en samhällsekonomiskt effektiv beskattning, samtidigt som fördelningspolitiska mål uppfylldes. Bland annat skulle arbete och sparande ges en bättre skattemässig behandling medan villkoren för lånebaserad konsumtion och förmögenhetsuppbyggnad skulle försämrats. En likvärdig behandling av arbetsinkomster och inkomster av kapital skulle komma till stånd. En annan målsättning var även att förbättra den fördelningspolitiska träffsäkerheten i beskattningen (prop. 1989/90:110 Del 1 s. 292 ff.).

RINK-utredningen formulerade målsättningen om likformighet så att skattens andel av real kapitalavkastning ska vara likvärdig med skatteuttaget för arbetsinkomster i form av inkomstskatt och skattedelen av sociala avgifter. Även departementschefen ansåg att en likformig behandling av de två slagen av inkomster borde ses utifrån det perspektivet (a.a. s. 296). För företag infördes en nettovinstbeskattning, varvid hänsyn till förändringar i t.ex. inflationen skulle ske genom reserveringar (a.a. s. 514 f.). Vidare lyftes fram att enskilda företagares beskattning är en besvärlig balansgång mellan å ena sidan beskattningen av arbete och kapitalbeskattning avseende skälig avkastning.

Enligt RINK-utredningen skulle arbete och sparande ges en bättre skattemässig behandling. Utredningen pekar i sitt betänkande på att så har skett och framlägger härefter ett förslag som i stället gynnar lånebaserad konsumtion och förmögenhetsuppbyggnad. Detta medför en politisk kursändring, bort från målsättningen om en samhällseffektiv beskattning samtidigt som fördelningspolitiska mål uppfylls.

Det är en helt naturlig egenskap hos ränta att vara föränderlig. Lägg till detta att ränta används som ett vapen mot deflation i nationalekonomin. Att föreslå ändringar på basis av räntan när inte bara Sverige, utan större delen av världen kämpar för att undgå deflation, bör vara ett illa valt tillfälle. Härtill kommer så klart de effekter som en pandemi kan orsaka. De företagare som kommer att klara sig bäst är de som har sparade medel och således inte är lika beroende av daglig omsättning och möjlighet att låna.

Vidare medför förslaget enligt Advokatsamfundets mening en dramatisk försämring för svenska enskilda näringsidkare.

Eftersom rådande ränteläge i Sverige förväntas bestå under längre tid, medför förslaget att sparade fördelningsbelopp under överskådlig framtid kommer att räknas upp med noll ränta. För näringsidkaren framstår det därmed lönsamt att i stället låna upp motsvarande belopp i näringsverksamheten och därmed medges fullt avdrag för räntan. Den samhällsekonomiska effekten blir att beskattningsunderlaget totalt sett försvinner, i stället för att växla över till 30 procents beskattning. Enligt nuvarande ordning kommer det således alltid att komma in skattemedel. Vid en lånefinansierad verksamhet utblir skatteinkomster på grund av minskad nettovinst genom ränteavdraget.

Avslutningsvis noterar Advokatsamfundet att utredningens direktiv anger förenkling av regelverket, inte en försämring av detsamma.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander